

Prawo na rzecz bardziej zielonej Europy

Małgorzata Kwiędacz-Palosz
15/03/2019

ClientEarth – kim jesteśmy?

- organizacja non-profit zajmująca się prawem środowiska
- łącząc prawo, naukę i politykę publiczną działamy na rzecz środowiska naturalnego
- zmiany klimatyczne, energia, demokracja środowiskowa, ochrona przyrody, lasy i zdrowie
- na rzecz poprawy dostępu do wymiaru sprawiedliwości w UE

Prawo na rzecz bardziej zielonej Europy

Zdobywanie wiedzy i doświadczenia
Wymiana dobrych praktyk
Poprawa dostępu do wymiaru
sprawiedliwości w sprawach
dotyczących ochrony środowiska

W ramach projektu A2J EARL finansowanego
przez Komisję Europejską w ramach projektu LIFE.

Geneza projektu

- silne ramy legislacyjne i regulacje nie zapewniają pożądanых rezultatów, ponieważ nie są prawidłowo realizowane
- koszt niewłaściwej realizacji unijnego prawa środowiska - 50 miliardów euro rocznie (zgodnie z szacunkami z 2011 r.)
- przewyciężenie deficytu prawidłowej implementacji nie może ciążyć wyłącznie na organach publicznych

Osiem państw Unii Europejskiej

Justice and Environment

- Austria
- Estonia
- Hiszpania
- Niemcy
- Słowacja
- Węgry

ClientEarth

- Francja
- Polska

Cele projektu

Lepsza implementacja i stosowanie europejskiego prawa ochrony środowiska dzięki efektywnemu dostępowi do sprawiedliwości:

- podnoszenie świadomości co do istniejących już przepisów oraz orzecznictwa
- budowanie świadomości
- wyjaśnienie wyzwań oraz przeszkód związanych z dostępem do sprawiedliwości na poziomie UE oraz w państwach członkowskich UE
- informacja o możliwościach pokonania istniejących przeszkód prawnych

Działania w ramach projektu

1. strona internetowa

<https://www.pl.clientearth.org/prawo-na-rzecz-bardziej-zielonej-europy/>

<https://www.clientearth.org/access-justice-greener-europe/>

<http://www.justiceandenvironment.org/earl/>

2. Warsztat

Ograniczenia w dostępie do sądu

https://www.pl.clientearth.org/ograniczenia-w-dostepie-do-sadu-tematem-warsztatow-clientearth-i-rpo/

Jesteśmy prawnikami działającymi na rzecz ludzi i środowiska.

ClientEarth
Prawnicy dla Ziemi

Klimat Oceany Zdrowie Lasy Energia Ochrona przyrody Demokracja Biznes

Demokracja
Dostęp do Sądów
Polska Unia Europejska

Udostępnij...

f t in e

Ograniczenia w dostępie do sądu tematem warsztatów ClientEarth i RPO

Aktualności / 17 kwietnia 2018

Ograniczenia w dostępie obywateli oraz organizacji społecznych do sądu w sprawach z zakresu ochrony środowiska oraz nieprawidłowości w zakresie obowiązków informacyjnych organów były tematem warsztatów, zorganizowanych przez ClientEarth Prawnicy dla Ziemi i Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich..

Eksperti wskazywali m.in. na deficyty w stosowaniu przez polskie sądy orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości UE oraz instytucji pytań prejudycjalnych do Trybunału.

3. Newsletter

Access to Justice newsletter | ClientEarth

https://www.action.clientearth.org/access-justice-newsletter

 ClientEarth

Access to Justice newsletter

Access to Justice is a fundamental means through which the public and NGOs can support the implementation and enforcement of laws and policies to protect the environment. Stay up to date with the latest developments in the field in Europe.

By subscribing, you are consenting to receiving emails from ClientEarth and Justice & Environment relating to Access to Justice. Please read our [privacy policy](#) for more information.

First name *

Last name *

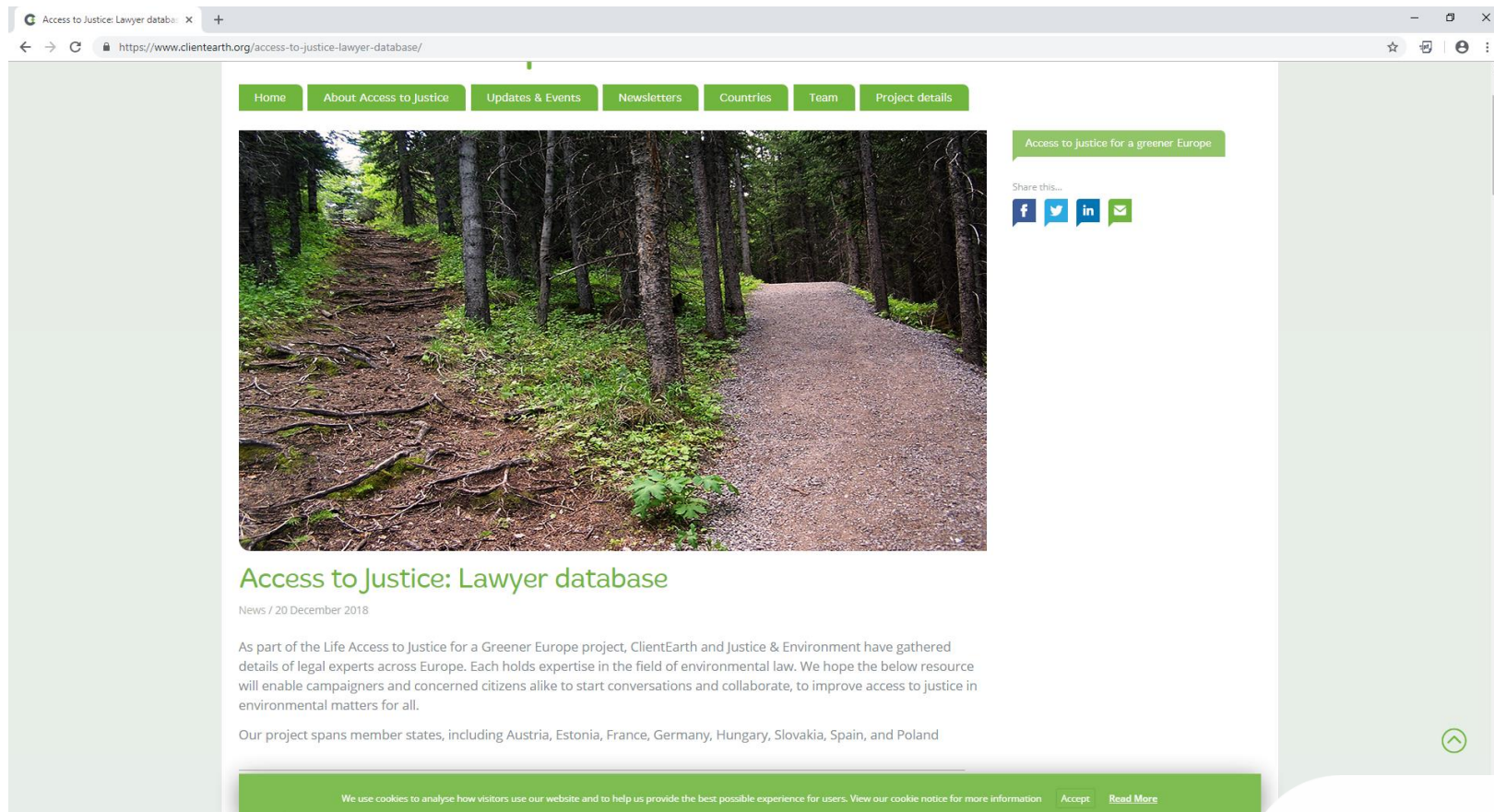
Email address *

Confirm your subscription

☐ Subscribe me to the newsletter

Subscribe

4. Baza prawników działających w interesie publicznym

5. Praktyczny podręcznik zawierający orzecznictwo TSUE oraz zalecenia Komitetu ds. Przestrzegania Konwencji z Aarhus

Document library | Clier × ClientEarth | Environmental +

documents.clientearth.org/library/download-info/16209

ClientEarth

Climate Oceans Health Forests Energy Wildlife Rule of law

This guide contains an overview of the EU legal framework providing for access to justice in environmental matters. It focuses in particular on the interpretation of the Aarhus Convention (AC) and relevant pieces of EU secondary legislation by the Court of Justice of the EU (CJEU) and refers to the relevant findings of the Aarhus Convention Compliance Committee (the "Aarhus Committee"). It is addressed to lawyers, public authorities, judges and NGOs to assist them in their research, litigation, advocacy and other actions targeted at ensuring the correct implementation and enforcement of access to justice rules.

Size 7 MB

Published February 26, 2019

Found in

Access to justice for a greener Europe Rule of law

© 2008 - 2019, ClientEarth

ClientEarth.org uses cookies to improve your experience. We'll assume you're ok with this, but you can opt-out if you wish. Accept

- 6. Toolkit – syntetyczne informacje na temat dostępu do wymiaru sprawiedliwości w sprawach środowiskowych
- 7. Cyfrowa platforma informacyjna umożliwiająca zadanie pytań prawnikom

8. Szkolenia

- 8 szkoleń w największych Polskich miastach
- 2019 r.
- szkolenia prowadzone przez ClientEarth oraz ekspertów

Dostosowanie do polskich potrzeb:

- tematy szkoleniowe
- adresaci
- sposób komunikowania

**Problematyka legitymacji procesowej a dostęp do
procedur odwoławczych w sprawach środowiskowych,
ze szczególnym uwzględnieniem procedur z udziałem
społeczeństwa przy wydawaniu dokumentów
planistycznych**

Art.9 - Dostęp do wymiaru sprawiedliwości

1. Każda ze Stron zapewni, w ramach krajowego porządku prawnego, że każda osoba, która stwierdzi, że jej żądanie udostępnienia informacji zgodnie z postanowieniami artykułu 4 pozostało nierozpatrzone, niesłusznie odrzucone w całości lub w części, załatwione nieodpowiednio lub w inny sposób potraktowane niezgodnie z postanowieniami tego artykułu, będzie miała dostęp do procedury odwoławczej przed sądem lub innym niezależnym i bezstronnym organem powołanym z mocy ustawy.

W sytuacji gdy Strona zapewni takie odwołanie do sądu, umożliwi też takiej osobie dostęp do szybkiej procedury prawnej, bezpłatnej lub niedrogiej, umożliwiającej ponowne rozpatrzenie sprawy przez władzę publiczną lub rewizję przez niezależny i bezstronny organ inny niż sąd.

Ostateczne rozstrzygnięcia regulowane niniejszym ustępem 1 są wiążące dla władzy publicznej posiadającej informacje.

Uzasadnienie podaje się pisemnie, przynajmniej wtedy, gdy odmawia się dostępu do informacji na mocy tego ustępu

Wytyczne na temat stosowania Konwencji z Aarhus

Art. 9	Zobowiązanie	Elementy implementacji
ust. 1	dostęp do procedury odwoławczej w zakresie wniosku o udostępnienie informacji zgodnie z postanowieniami art. 4	• dostępna dla <u>każdego</u>, kto wnioskował o informację • sąd lub inny niezależny i bezstronny organ • szybkie, bezpłatne lub niedrogie, ponowne rozpatrzenie sprawy • ostateczne rozstrzygnięcia są wiążące • uzasadnienie podaje się pisemnie

Dostęp do wymiaru sprawiedliwości w odniesieniu do wniosków o informacje dotyczące środowiska

- Konwencja z Aarhus, dyrektywa w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska
- **nie przewidują wymogów, które należy spełnić by posiadać legitymację procesową**
- *„każdy wnioskodawca“*
- *„każda osoba fizyczna lub prawna zwracająca się o udostępnienie informacji o środowisku“.*
- nie ma żadnych wymogów dotyczących obywatelstwa, miejsca zamieszkania czy miejsca prowadzenia działalności.

ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko

- Odmowa w postaci pisma – SKO odmawia rozpatrzenia
- Brak decyzji gdy organ nie posiada informacji - zasadne jest, by organy w sytuacji gdy nie posiadają informacji stosowały art. 66 § 3 Kpa (zwrot wniosku wnioskodawcy postanowieniem, na które służy zażalenie)
- Brak drogi odwoławczej na wysokość opłaty
- Bezczynność organu sąd nie załatwia merytorycznie

Art.9 - Dostęp do procedur odwoławczych w sprawach przedsięwzięć podlegających wymogowi udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji

2. Każda ze Stron zapewni, w ramach krajowego porządku prawnego, że członkowie zainteresowanej społeczności: (a) mający wystarczający interes lub, alternatywnie, (b) powołujący się na naruszenie uprawnień, jeśli przepisy postępowania administracyjnego Strony wymagają tego jako przesłanki, mają dostęp do procedury odwoławczej przed sądem lub innym niezależnym i bezstronnym organem powołanym z mocy ustawy, dla kwestionowania legalności z przyczyn merytorycznych lub formalnych każdej decyzji, działania lub zaniechania w sprawach regulowanych postanowieniami artykułu 6 oraz, jeśli przewiduje tak prawo krajowe i z zastrzeżeniem ustępu 3 poniżej, innych postanowień niniejszej konwencji.

Określenie tego, co stanowi wystarczający interes oraz naruszenie uprawnień, następuje zgodnie z wymaganiami prawa krajowego i stosownie do celu, jakim jest przyznanie zainteresowanej społeczności szerokiego dostępu do wymiaru sprawiedliwości w zakresie określonym niniejszą konwencją.

Dla osiągnięcia tego, interes organizacji pozarządowej spełniającej wymagania, o których mowa w artykule 2 ustęp 5, uważa się za wystarczający w rozumieniu litery (a). Taką organizację uważa się również za posiadającą uprawnienia mogące być przedmiotem naruszeń w rozumieniu litery (b)

Postanowienia niniejszego ustępu 2 nie wykluczają możliwości istnienia procedury odwoławczej przed organem administracyjnym i nie mają wpływu na obowiązek wyczerpania administracyjnych procedur odwoławczych przed skorzystaniem z sądowej procedury odwoławczej, jeżeli taki obowiązek jest przewidziany w prawie krajowym.

ust. 2

dostęp do procedury odwoławczej dla kwestionowania decyzji, działania lub zaniechania w sprawach regulowanych postanowieniami artykułu 6 oraz innymi istotnymi postanowieniami Konwencji

- przed sądem lub innym niezależnym i bezstronnym organem powołanym z mocy ustawy, dla kwestionowania legalności z przyczyn merytorycznych lub formalnych
- **legitymacja procesowa zgodnie z wymaganiami prawa krajowego i w celu przyznania szerokiego dostępu do wymiaru sprawiedliwości**
- możliwość istnienia procedury odwoławczej przed organem administracyjnym

Dostęp do wymiaru sprawiedliwości w sprawie przedsięwzięć podlegających wymogowi udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji

- minimum art. 9 ust. 2 Konwencji
 - „*zainteresowana społeczność*”,
 - „*wystarczający interes*” lub „*ich prawa muszą być naruszone*”.
-
- dyrektywie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, dyrektywie w sprawie emisji przemysłowych, dyrektywie w sprawie kontroli zagrożeń poważnymi awariami związanymi z substancjami niebezpiecznymi

Zainteresowana społeczność

- Art. 2 ust. 5 Konwencji
- *odnosi się do podgrupy ogółu społeczeństwa, która ma szczególny związek z daną procedurą podejmowania decyzji*“ z uwagi na to, że jest ona dotknięta lub może być dotknięta skutkami lub ma interes w podejmowanej decyzji.
- ACCC/C/2013/91 (Wielka Brytania) : kwestia czy dana osoba została dotknięta czy może być dotknięta skutkami zależy od charakteru i rozmiaru przedmiotowej działalności

Wystarczający interes lub naruszenie uprawnień

ACCC/C/2010/48 (Austria): „oznacza to, że Strony w wykonywaniu swojej decyzji nie mogą interpretować tych kryteriów w sposób, który znacznie zawęży legitymację procesową i jest sprzeczny z ogólnymi zobowiązaniami wynikającymi z artykułu 1, 3 i 9 Konwencji“.

„stosowanie doktryny naruszenia prawa (zgodnie z którą dana osoba musi wykazać przed sądem, że przysługuje jej prawo, które zostało naruszone) niesie ze sobą wyzwania, bowiem ochrona środowiska służy zwykle ogólnemu interesowi publicznemu i z reguły jej celem nie jest przyznawanie bezpośrednich praw jednostce”

1. ACCC/C/2010/48 (Austria): definicja nie powinna ograniczać osób, które przebywają tymczasowo w rejonie proponowanego projektu, jak najemcy czy pracownicy
2. C-115/09, Trianel: legitymacja procesowa osób indywidualnych jest ograniczona do praw publicznych, które zostały naruszone, ale nie dotyczy to organizacji pozarządowych.
3. Obwieszczenie: *unijne prawo ochrony środowiska nie ustanawia ogólnego prawa do życia w zdrowym i nienaruszonym środowisku przysługującego każdemu człowiekowi. Jednak osoba fizyczna lub prawna może uzyskać prawo do korzystania ze środowiska do konkretnych przedsięwzięć komercyjnych lub nienastawionych na zysk. Przykładem może być tutaj przyznane i nabyte prawo do łowienia ryb w konkretnym zbiorniku wodnym. Może to prowadzić do konieczności zakwestionowania jakichkolwiek decyzji, działań lub zaniechań, które mają wpływ na to przyznane konkretne prawo do korzystania ze środowiska.*

Wcześniejszy udział w procesie decyzyjnym

- ACCC/C/2012/76 (Bułgaria): *„Konwencja nie stwierdza, że uczestnictwo w postępowaniu administracyjnym jest warunkiem koniecznym dostępu do wymiaru sprawiedliwości w celu zakwestionowania decyzji podjętej w wyniku tej procedury, a wprowadzenie takiego ogólnego wymogu legitymacji nie byłoby zgodne z Konwencją”*
- C-263/08 Djurgården: *„udział w procesie decyzyjnym w sprawach dotyczących środowiska naturalnego różni się od odwołania do sądu i ma inny cel niż to odwołanie, które w razie potrzeby może zostać wniesione od decyzji podjętej w wyniku tego procesu. Udział ten pozostaje zatem bez wpływu na warunki wniesienia odwołania.”*

Organizacje pozarządowe jako zainteresowana społeczność

- ACCC/C/2009/43 (Armenia): *„jasno określone, nie powinny powodować nadmiernych obciążeń dla organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną środowiska i nie powinny być stosowane w sposób znacznie ograniczający dostęp do wymiaru sprawiedliwości dla takich organizacji pozarządowych”*
- ACCC/C/2004/05 (Turkmenistan): *„organizacje pozarządowe, łącząc wiedzę fachową i zasoby, mają na ogół większą zdolność skutecznego wykonywania swoich praw wynikających z Konwencji niż poszczególni obywatele“*

„Strony powinny zapewnić, aby wymogi te nie były nadmiernie uciążliwe ani umotywowane politycznie, a ramy prawne każdej ze Stron zachęcały do zakładania organizacji pozarządowych i ich konstruktywnego udziału w sprawach publicznych.

Ponadto wszelkie wymogi powinny być zgodne z zasadami Konwencji takimi jak zakaz dyskryminacji i unikanie barier technicznych i finansowych”.

Legitymacja procesowa de lege

- C-115/09 *Trianel* : chociaż dyrektywa OOS zezwala państwowom na wymaganie od osób fizycznych wykazania naruszenia indywidualnego prawa, nie można tego wymagać od organizacji pozarządowych uznanych za zainteresowaną społeczność
- C-243/15 *Niedźwiedzi słowackich II* : organizacje ekologiczne, które mają być uznane za członka zainteresowanej społeczności, muszą mieć możliwość zakwestionowania decyzji podjętej na podstawie dyrektywy siedliskowej dotyczącej nieprzeprowadzania stosownej oceny skutków dla obszaru Natural 2000 określonego planu lub projektu, a także takiej oceny w zakresie, w jakim jest ona obarczona błędami.

Polskie prawo – art. 44 ustawy ooś

- Organizacje ekologiczne, które powołując się na swoje cele statutowe, zgłoszą chęć uczestniczenia w określonym postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa, uczestniczą w nim na prawach strony, jeżeli prowadzą działalność statutową w zakresie ochrony środowiska lub ochrony przyrody, przez minimum 12 miesięcy przed dniem wszczęcia tego postępowania.
- Przyczyną odmowy dopuszczenia może być niewykazanie statutowego zainteresowania sprawami ochrony środowiska, jak również uznanie przez organ, że zgłaszający się podmiot nie ma statusu organizacji ekologicznej.

- **na etapie rozprawy administracyjnej**
kończy się udział społeczeństwa w
postępowaniu w sprawie udzielenia
pozwolenia zintegrowanego - czyli np.
odwołanie od decyzji przysługuje jedynie
stronom
- decyzje screeningowe

Interes prawny w postępowaniach w przedmiocie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach

Normy i ich ewentualne przekroczenia mają znaczenie dla treści decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, a nie dla posiadania przymiotu strony w rozumieniu art. 28 k.p.a. Podstawowym kryterium decydującym o uznaniu za stronę właściciela nieruchomości zlokalizowanej w pobliżu planowanej inwestycji jest stwierdzenie, że na ową nieruchomość rozciąga się oddziaływanie planowanego przedsięwzięcia. Zazwyczaj dotyczyć to będzie nieruchomości bezpośrednio graniczących z terenem inwestycji. Jednakże w każdym przypadku organ prowadzący postępowanie w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach winien należycie ustalić obszar oddziaływania planowanego przedsięwzięcia, biorąc pod uwagę przede wszystkim dane wynikające z dokumentów dostarczonych przez (wyrok WSA w Poznaniu, 3.02.2016 r., IV SA/Po 844/15)

Dostęp do wymiaru sprawiedliwości w zakresie działań lub zaniechań w dziedzinie środowiska

3. Dodatkowo i bez naruszania postanowień odnoszących się do procedur odwoławczych, o których mowa w ustępach 1 i 2, każda ze Stron zapewni, że członkowie społeczeństwa spełniający wymagania, o ile takie istnieją, określone w prawie krajowym, będą mieli dostęp do administracyjnej lub sądowej procedury umożliwiającej kwestionowanie działań lub zaniechań osób prywatnych lub władz publicznych naruszających postanowienia jej prawa krajowego w dziedzinie środowiska.

ust. 3

dostęp do procedury
odwoławczej umożliwiającej
kwestionowanie działań lub
zaniechań osób prywatnych lub
władz publicznych
naruszających postanowienia jej
prawa krajowego w dziedzinie
środowiska

- administracyjne procedury
odwoławcze
- sądowej procedury
odwoławcze
- **wymagania do spełnienia
przez członków
społeczeństwa, o ile takie
istnieją w prawie krajowym**

Członkowie społeczeństwa

„jedna lub więcej osób fizycznych lub prawnych oraz, zgodnie z krajowym ustawodawstwem lub praktyką, ich stowarzyszenia, organizacje lub grupy“.

„[...] stowarzyszenia, organizacje lub grupy bez osobowości prawnej również mogą być uznane za członków społeczeństwa zgodnie z Konwencją.

Uzupełnienie to kwalifikuje się jednak poprzez odniesienie do ustawodawstwa lub praktyki krajowej.

W związku z tym grupy tworzone ad hoc mogą być uważane za członków społeczeństwa tylko wtedy, gdy spełnione są ewentualne wymogi ustanowione przez ustawodawstwo lub praktykę krajową. Wymogi takie, jeśli istnieją, muszą być zgodne z celem Konwencji, jakim jest zapewnienie szerokiego dostępu do jej praw.”

ACCC/C/2008/31 (Niemcy) „wymagania, o ile takie istnieją, określone w prawie krajowym“

- zastosowanie do szerokiego zakresu działań lub zaniechań, przyznaje Stronom większą uznaniowość przy jego wdrażaniu
- nie są zobowiązane do ustanowienia systemu skargi obywatelskiej, nie mogą traktować klauzuli jako pretekstu do wprowadzenia lub utrzymania rygorystycznych kryteriów,
- dostęp założeń, a nie wyjątek,
- należy interpretować w świetle celu wskazanego w preambule „skuteczne mechanizmy sądowe powinny być dostępne dla społeczeństwa, w tym organizacji, tak aby jego uzasadnione interesy były chronione, a prawo egzekwowane“

Jakie są więc wymagania, które można narzucić?

art. 9 ust. 2 Konwencji – instrukcja

ACCC/C/2008/31 (Niemcy):

ściśle stosowanie podejścia opartego na naruszeniu praw -
niezgodność z art. 9 ust. 3 , *„ponieważ wiele naruszeń ze strony
władz publicznych i osób prywatnych nie podlegałoby
zakwestionowaniu, jeśli nie zostałyby udowodnione, że
naruszenie dotyczy prawa podmiotowego”*

Implementacja dostępu do procedur odwoławczych w prawie UE

- konkretny przepis w dyrektywie
- prawa proceduralne i materialne, które mogą być egzekwowane w sądach

Dyrektywa w sprawie odpowiedzialności za środowisko (ELD)

(a) zostały dotknięte szkodami wyrządzonymi środowisku naturalnemu lub

było to prawdopodobne; lub

(b) są dostatecznie zainteresowane podejmowaniem decyzji odnoszących się do szkód wyrządzanych środowisku naturalnemu; lub, zamiennie,

(c) stwierdzają naruszenie prawa, w przypadku gdy administracyjne prawo procesowe Państwa Członkowskiego wymaga tego jako warunek wstępny

Legitymacja procesowa oparta na bezpośrednio skutecznych przepisach prawa środowiskowego UE

„państwa członkowskie są zobowiązane do ustanowienia legitymacji procesowej w celu zapewnienia dostępu do skutecznego środka odwoławczego służącego ochronie praw procesowych i materialnych przyznanych zgodnie z przepisami unijnego prawa ochrony środowiska, nawet jeśli wchodzące w grę prawodawstwo UE nie zawiera konkretnych przepisów w tej sprawie“.

1. planów jakości powietrza lub ich braku, z naruszeniem dyrektywy w sprawie jakości powietrza (C-237/07 *Janecek* i C-404/13 *ClientEarth*),
2. programów na podstawie dyrektywy w sprawie krajowych poziomów emisji (*sprawy połączone od C-165 do C-167/09 Stichting Natuur en Milieu*),
3. derogacji na mocy dyrektywy siedliskowej (C-240/09 *Lesoochranárske zoskupenie*),
4. zezwoleń przyjętych na podstawie ramowej dyrektywy wodnej (C-664/15 *Protect*).

- sądy muszą interpretować w jak najszerszym możliwym zakresie zasady proceduralne dotyczące warunków, które należy spełnić, aby wszcząć postępowanie zgodnie z art. 9 ust. 3 Konwencji i art. 47 Karty (prawo do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu)
- sądy muszą odstąpić od takich praw, gdy zgodna interpretacja jest niemożliwa
- nawet w przypadku, gdy *„jakikolwiek sprzeczne przepisy ustawodawstwa krajowego zostały przyjęte później i nie jest konieczne, aby sąd zażądał lub oczekiwał wcześniejszego uchylenia tego przepisu za pomocą środków prawnych lub innych środków konstytucyjnych”*

Krajowy porządek prawny

- pozwolenia sektorowe: na emisję gazów lub pyłów do powietrza, emisję ścieków do wód lub ziemi, na wytwarzanie odpadów.
- organizacjom ekologicznym nie przysługuje uprawnienie występowania na prawach strony w procedurze ich wydawania; przepisy nie przewidują też procedury udziału społeczeństwa.
- w odniesieniu do tych procedur wyłączone jest stosowanie art. 31 Kpa (art. 185 ust. 2 ustawy POŚ).

Pozwolenia wodnoprawne - ACCC/C/2017/146

- Art. 402 Prawa wodnego - Wyłączenie udziału organizacji społecznych w postępowaniach dotyczących pozwolenia wodnoprawnego
- postępowania te dotyczą np. kwestii odprowadzania ścieków do jezior czy rzek czy poboru dużej ilości wód podziemnych
- spora liczba rozstrzygnięć istotnych z punktu widzenia ochrony środowiska pozostaje poza faktyczną społeczną kontrolą

Plan urządzania lasu - Postanowienie NSA (II OSK 2336/17)

„pod podjęciem planu lasu rozumie się podstawowy dokument gospodarki leśnej opracowywany dla określonego obiektu, zawierający opis i ocenę stanu lasu oraz cele, zadania i sposoby prowadzenia gospodarki leśnej.

Z określonego charakteru, który nadaje planowi moc dokumentu nie ma podstaw do wyprowadzenia, że jest to decyzja, czy też inny akt lub czynność dotycząca uprawnień i obowiązków wynikająca z przepisu prawa.

„zatwierdzenie planu jest czynnością o charakterze wewnętrznym podejmowaną w związku z wykonywaniem zadań o charakterze właścicielskim, więc czynnością ze sfery dominium, a nie imperium.”

ACCC/C/2017/154 Poland

Plany i przedsięwzięcia (tj. plany urządzenia lasu) objęte są zakresem art. 9 ust. 3 Konwencji, tym samym członkowie społeczności powinni mieć możliwość zaskarżenia ich na drodze sądowej lub w innym odpowiednim bezstronnym postępowaniu

ACCC/C/2005/11 (Belgia): „Art. 9 ust. 3 ma zastosowanie do wszelkich działań lub zaniechań osób prywatnych lub władz publicznych naruszających postanowienia prawa krajowego w dziedzinie środowiska.

W odniesieniu do tych wszelkich działań lub zaniechań, każda ze Stron musi zapewnić, że członkowie społeczeństwa spełniający wymagania, o ile takie istnieją, określone w prawie krajowym, będą mieli dostęp do administracyjnej lub sądowej procedury umożliwiającej zaskarżenie danych działań lub zaniechań.”.

Dokumenty, które zostały przyjęte jako akty prawa miejscowego

- odpowiednie przepisy (art. 90 ust. 1 ustawy o samorządzie województwa, art. 101 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym oraz art. 87 ust. 1 o samorządzie powiatowym) : każdy, czyj interes prawny lub uprawnienie zostały naruszone przepisem aktu prawa miejscowego, wydanym w sprawie z zakresu administracji publicznej, może zaskarżyć przepis do sądu administracyjnego
- przesłanka naruszenia interesu prawnego

- zawężająca interpretacja interesu prawnego
- w przypadku dokumentów planistycznych, które określają zadania na kolejne lata i są adresowane do organów administracji publicznej, nie jest w praktyce możliwe wykazanie tego, że interes prawny osoby fizycznej czy organizacji jest naruszony
- organizacje społeczne nie działają w takich sprawach w interesie własnym, lecz cudzym, co w ogóle w tym przypadku wyłącza możliwość złożenia skutecznej skargi

Brak drogi odwoławczej dla większości dokumentów strategicznych Programy ochrony powietrza (II SA/GI 639/17, II OSK 3218/17)

„nie powinno budzić wątpliwości, że adresatem uchwały są jedynie organy administracji, do których należy wdrożenie przyjętego programu.”

„Zaskarżony akt nie nakłada żadnych obowiązków na skarżącego jako mieszkańca województwa śląskiego”

„Interesu prawnego nie sposób wywodzić z wadliwości samej uchwały, która zdaniem skarżącego nie wprowadza skutecznych środków w zakresie doprowadzenia jakości powietrza do zgodności z prawem, co naraża zdrowie mieszkańców i powoduje dyskomfort psychiczny oraz ograniczenie swobody korzystania z mieszkania z uwagi na uciążliwości zapachowe.”

Naczelny Sąd Administracyjny nie stwierdził potrzeby zwrócenia się z pytaniem prejudycjalnym do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Brak jest bowiem podstaw do takiej interpretacji art. 23 ust. 1 dyrektywy CAFE, która prowadziłaby do wykładni contra legem art. 90 ust. 1 ustawy o samorządzie województwa.

Proponowana przez skarżących kasacyjnie wykładnia tego przepisu oznaczałaby bowiem dopuszczenie możliwości oparcia skargi na uchwałę w sprawie programu ochrony powietrza wyłącznie na interesie faktycznym, co jest niedopuszczalne nie tylko na gruncie przepisu szczególnego, jakim jest art. 90 ust. 1 ustawy o samorządzie województwa, ale również na gruncie ogólnych zasad postępowania sądowoadministracyjnego.

1. Aktualnie przez Komitet ds. Przestrzegania Konwencji z Aarhus rozpatrywane są powiadomienia dotyczące braku dostępu do sądu w odniesieniu do planów i programów w Polsce: ACCC/C/2016/151, ACCC/C/2018/158.
2. Skarga do KE ws. systemowych ograniczeń w dostępie do sądów w Polsce w zakresie ochrony powietrza (konsekwencja postępowania sądowo-administracyjnego z Rybnika z 2017 roku.)

Organizacje pozarządowe mogą wnieść skargę do sądu

1. Austria
2. Belgia
3. Czechy
4. Francja
5. Niemcy
6. Hiszpania
7. Słowacja
8. Wielka Brytania
9. Włochy